

209. Kinnevedums sn, kyrkan

Pl. 195

I samband med restaureringsarbeten i Kinnevedums medeltida kyrka påträffades 1963 i koret en kort runinskrift. Inskriften, 6 cm lång, 3 cm hög, befinner sig på korets norra vägg, 84 cm Ö om ingången till sakristian, 133 cm ovanför golvet. Den består av fyra runor, som ursprungligen ha inristats i våt, medeltida puts. Vid omputsningen av koret 1964 har en liten ruta med $\frac{1}{2}$ m sida lämnats fri omkring runinskriften.

Inskrift:

mar-

»Maria(?)»

Till läsningen: 2 **a** har ensidig bst. I 3 **r** ansluter bst på mitten till hst. R. 4 har egendomlig form: **k**.

Skånings härad

Jungs sn, kyrkan

P. A. Säve noterar i *Berättelse* 1863, s. 156 (ATA): »Kyrkodörren med runor (Lilj. 1689) var naturligtvis förstörd!» L 1689 är emellertid identisk med en nu förkommen gravsten, Vg 64. Säves slutsats har förärläts av Liljegrens platsbestämning (*Runurkunder*, 1833) »Jungs kyrkodörr». Redan Hans Hildebrand har insett misstaget, när han i en not till den tryckta utgåvan av Säves berättelse i *ATS* 3 (1873), s. 131, frågar sig: »Männe icke Liljegren menar en grafsten i kyrkdörren?»

210. Saleby sn, kyrkan

Pl. 164, 165

Litteratur: L 1985, T 28. Kyrkoinventarium 1583 (RA, *Acta ecclesiastica*, vol. 36, tr. i VFT 3: 3–4, 1912), 1696, 1715 (GLA sign. Saleby K I: 2), 1775 (sign. Saleby K I: 3), 1829, 1918 (ATA); P. Strandman, *Beskrivning 1747* (i Saleby K I: 2, s. 405, avskr. i E. Östmans nedan nämnda *Beskrifning*), *Beskrifning om Saleby* ^{18/12} 1749 (avskr. i Sundholmska saml.: Saleby, Skara Stifts- o. landsbibl.), s. 43; O. Celsius, *Utlåtande* ^{7/10} 1747 (i avskr. bevarat i Saleby K I: 2, s. 404, samt i Östmans *Beskrifning*); Sv. W[ilskma]n, *Uppteckning* ^{28/10} 1747 (i Sundholmska saml.: Saleby, s. 47), d:o i Wilskmans saml. *De singulis in dioecesi Scarensi parochiis III* (Skara Stifts- o. landsbibl.); Osign. och odat. *beskrivning* (mitten av 1700-talet, hs i UUB sign. Nordin 73, bl. 118); E. Götlén, *De Runarum in Svecia occasu I* (diss. Ups. 1771, præs. J. Ihre), p. 9, rec. i *Lärda Tidningar* 1771 nr 53, s. 211; E. Östman, *Beskrifning öfver Saleby Församling*, 1785, (hs i UUB sign. S 95); C. G. G. Hilfeling, *Resa 1792* (KB F m 57: 1, red. av P. Tham), s. 1f.; P. Tham, *Egna Manuscripter Och Siöborgs Resor* [1794], s. 106f. (ATA); N. H. Sjöborg, *Inledning Til Kännedom af Fäderneslandets Antiquiteter* (1797), s. 153 f., *Samlingar för Nordens fornälskare* 1 (1822), s. 28, 2 (1824), s. 21, 28, 3 (1830), s. 134; P. E. Lindskog, *En korrt beskrifning om Skara stift* 1 (1811), s. 76; J. G. Liljegren, *Uppteckning* (i *Fullständig Bautil*, ATA), *Runlära* (1832), s. 166; G. Brusewitz, *Westergötland*, 1862, s. 152f. (ATA); P. A. Säve, *Vestergötland 1863*: 2, s. 30 (hs i UUB sign. S 40 1, fältprotokoll till följ.), *Berättelse* 1863, s. 157 (ATA, tr. i *ATS* 3, 1872, s. 132); H. Hildebrand, *Den kyrkliga konsten under Sveriges medeltid* (1875), s. 412f., (2. uppl. 1907), s. 167, *Sveriges medeltid* 1 (1879), s. 502, 3 (1898–1903), s. 712; G. Stephens, *ONRM* 3 (1884), s. 84 not 5, 4 (1901), s. 2; A. Noreen, *Altschwedische Grammatik* (1904), s. 494; E. Ålund, *Runorna i Norden* (1904), s. 70; A. Grape, *Studier över de i fornsvenskan inlånade personnamnen* 1 (1911), s. 85 not 1; F. Uldall, *Brev t. M. Åmark* ^{10/4} 1911 (ATA); M. Åmark, *Om Sveriges äldsta kyrkklockor* (i *Fornvännen* 1912), s. 73, 79, *Upplands medeltida kyrkklockor* (i UFT 9: 38, 1923), s. 120, *Kyrkklockor, klockare och klocksågnar i Dalarne* (1928), s. 9, *Kyrkklockor och klockringning* (i *Tidskrift för kyrkomusik och gudstjänstliv* 1937), s. 116, *Medeltida kyrkklockor* (i: *Skara stift i ord och bild*, 1949), s. 73, 174, i *Borås Tidning* ^{1/9} 1951, *Sveriges medeltida kyrkklockor* (1960), s. 13, 241f.; O. v. Friesen, *Art. Runenschrift* (i: J. Hoops, *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde* 4, 1918–19), s. 46, *Ds i Runorna* (*Nordisk kultur* 6, 1933), s. 232f.; H. Jungner, *Gudinnan Frigg och Als härad* (1922), s. 394 f.; T. Wennström, *Om runor och magi* (i: *Studier t. J. Mjöberg*, 1926), s. 288f.; E. Brate, *Sveriges runinskrifter* (2. uppl., 1928), s. 90f.; E. Klein, *Bilder ur Sveriges historia* 1 (1931), s. 159; *Skaraborgsbygden* 4 (1931), s. 341; *Skara Tidning* ^{13/1} 1932; O. Sjögren, *Sverige* 4 (1933), s. 359; *Handl. 1934 i ATA*; L. Jacobsen o. E. Moltke, *Danmarks Runeindskrifter* (1942), sp. 201, 351, 836; *Handl. 1963–64* (ang. ändrad placering av klockan) i ATA; *Västgötabygden* 1964, s. 329; L. Musset, *Introduction à la Runologie* (1965), s. 335.

Äldre avbildningar: Teckning i Hilfeling a.a., kopia i Liljegren, *Fullständig Bautil*; Sjöborg a.a. 2, fig. 6; Brusewitz, kopia av inskriften i a.a.; O. Erlandsson, heliotypi i T 28; S. Welin, foto 1889 (ATA); Hildebrand a.aa. 1898–1903, 1907; Ålund a.a.; Jungner a.a.; Brate a.a.; Klein a.a.; H. Faith-Ell, fotos 1934, 1938 (ATA); Åmark a.aa. 1949, 1960.

Sveriges märkligaste runklocka hänger i en klockbock på Saleby kyrkogård NO om kyrkan. Intill 1963 hade den som lillklocka sin plats i Saleby kyrktorn tillsammans med den år 1725 gjutna storklockan, i vilken